

Med tvil som mål

Av Arne Johan Vetlesen, prof. i filosofi, UiO

Etter at Obama i løpet av sine fire første år i Det hvite hus knapt tok ordet ”klimaendringer” i sin munn, har han etter gjenvalget varslet en ny amerikansk giv i klimapolitikken. Budskapet er at vitenskapen gir overveldende bevis for at menneskeskapte klimaendringer er en realitet, og at det vil være et utilgivelig svik mot generasjonene etter oss å ikke ta vitenskapens advarsler på alvor i form av påkrevde tiltak.

Det gjenstår å se hvilke faktiske endringer den nye retorikken vil følges av. At gapet mellom ord og handling er stort røpes i passasjene der Obama uanfektet anbefaler åpning av nye områder for oljeutvinning. Det er som å høre Jens Stoltenbergs gjenganger om å ”ha to tanker i hodet på en gang”, kontant parkert av Bjørn Vassnes i en Aftenpostenkronikk forleden: Hva når de to tankene det er snakk om er i direkte motstrid med hverandre? Vassnes påpekning av at man ikke kan løse verdens klimakrise på samme tid som man netto bidrar til den, var så på kornet at man straks skjønnte at kronikken aldri vil bli kommentert av adressaten og hans krets.

Selv Motsigelsen til tross, Obamas skifte i retorikk er viktig. For å skjønne hvor viktig, må man vite hva som går forut og hva som er kommet etterpå.

Stikkordet er motkrefter. Ifølge The Guardian har et fond i USA mellom 2002 og 2010 fått inn totalt 120 millioner dollar for å finansiere oppbyggingen av et enormt nettverk av tenketanker og lobbygrupper samlet om ett mål: å torpedere klimaendringer som et vitenskapelig underbygget faktum. Ingen enkeltsak er mer samlende for konservative, probusiness og myndighetskritiske krefter enn målet om å benekte den menneskelige faktoren i klimaendringer og å bekjempe miljøreguleringer av enhver art. De søkkrike Kochbrødrene, som står oljeindustrien nær, er bare toppen av isfjellet i et landskap der donorene til fondet er strengt hemmelige. Vit utgjennomsiktige fond med garantert anonymitet og store skattefordeler for giverne er fullt lovlig i USA.

Selv om det vil være en overdrivelse å si at styrkeforholdet mellom private givere til den klimaskeptiske siden og den offentlige støtten til seriøs klimaforskning er omvendt proporsjonal med de to sidenes representasjon blant kompetent forskere, er det ikke tvil om at penger snakker høyere enn argumenter blant skeptikerne – og i store deler av den uinnvidde opinion. Det hjelper lite at mellom 95 og 98 prosent av de som publiserer fagfellevurdert klimaforskning anser at global oppvarming er reell og menneskeskapt, så lenge fullfinansierte benektende av vitenskapens fremherskende konsensus kaster seg på hver setning en seriøs forsker ytrer i det offentlige rom. Som Morgenbladet dokumenterte 1. mars, er innsender- og bloggaktiviteten på dette holdet så høy at et stort antall forskere nå legger bånd på seg: angrepene blandet med personlig hets er så ubehagelige at tilbaketrekning og selvsensur er resultatet.

I boken *Merchants of Doubt* påpeker Naomi Oreskes og Eric Conway at klimaforskere, i likhet med naturvitere flest, er mer tilbøyelige til å ”feile i retning av den minst dramatiske konklusjonen” enn til å fremstå som såkalte alarmister. Forfatterne gir dessuten en rekke eksempler på presset mot klimaforskere som snakker usminket om hva de mer og mer observasjonsbaserte prognosene tilsier, nemlig at FNs klimapanel i sine rapporter har *undervurdert* tempo, omfang og skadevirkninger av klimaendringene i vårt århundre. Dynamikken er slik: Jo entydigere og alvorligere empirien blir, desto mer

dedikert blir benekterne. Og det er ikke så mye som skal til for å lykkes: å så tvil i opinionen er målet, ikke at enhver skal bli overbevist benekter. Når Obamas klimaformuleringer i talen om rikets tilstand tas fra hverandre setning for setning på et utall mektige nettstedet straks talen er over, vil menigmann kunne tenke som så: her er det tydeligvis uenighet blant de lærde; det er påstand mot påstand, ikke godt å ta stilling for en ikke-ekspert; kanskje har begge sider i debatten noe rett, eller det vil vise seg at den ene har rett og den andre feil, men hvordan skal jeg kunne vite hvem som er hvem; jeg får avvente det hele til en uimotsagt enighet er oppnådd; og så lenge det råder strid i klimasaken vil det være prematurt av myndighetene å iverksette omfattende tiltak. Kort sagt, effekten arter seg som det stikk motsatte av føre-var-prinsippet om alvorlig risiko, vedtatt av det norske Stortinget.